

Nr 57

Av herr Mogård, om översyn av 25 kap. strafflagen om ämbetsbrott.

Genom den år 1948 beslutade lagstiftningen om brott mot staten och allmänheten erhöll strafflagens kap. 25 om ämbetsbrott en i olika hänseenden vidgad tillämpning. Medan sålunda tidigare en befattningshavare, som på grund av brott dömts till straffarbete, kunde avsättas, infördes genom den år 1948 vidtagna lagstiftningen — § 7 — möjligheten att för ämbetsbrott i eller utom tjänsten döma till avsättning eller suspension även för bötesbrott, där efter särskild prövning befattningshavaren genom förseelsen visat sig ovärdig eller olämplig för befattningen. Det mest omskrivna och omdebatterade exemplet i fråga om konsekvensen av denna skärpning av straffet torde vara det s. k. Helandermålet, där en biskop år 1953 avsattes från biskopsämbetet, sedan han enligt domstolens utslag genom anonyma brev gjort sig skyldig till ärekränkning, som i och för sig blott förskylt böter. Biskopen hade enligt utslaget för att påverka utgången av ett biskopsval i ett stort antal anonyma brev till valberättigade präster använt ärekränkande benämningar, såsom »gossen Ruda» och »intrigör», gentemot förmodade konkurrenter vid det förestående valet.

Under remissbehandlingen av förslaget till denna straffskärpning framkom åtskilliga kritiska anmärkningar. De har såsom i justitiekanslersämbetets uttalande dels varit mera allmänt hållna, såsom att förslaget skulle medföra en avsevärd utvidgning av det straffbara området och grundas på en alltför svävande brottsbeskrivning.

Föreningen Sveriges häradshövdingar anmärker, att straffbarheten ytterst kommer att grundas på en omdömesprövning i varje särskilt fall, medande det förr i svensk lagstiftning varit en allmänt erkänd grundsats, att ett straffbud skall så avfattas, att det klart angiver gränsen mellan det straffbara och det icke straffbara. »Tänjbara brottsbeskrivningar» har mer och mer framkommit som »föranletts av oroliga tiders utomordentliga förhållanden», vilka krävt »reaktion mot allehanda utslag av bristande moral och samhällsanda». Detta är dock icke tillräckligt skäl för deras upptagande i en under många år framåt avsedd allmän strafflag, tillägger föreningen.

I fråga om speciellt § 7 ifrågasätter justitiekanslersämbetet, huruvida det icke är väl hårt, att en ämbetsman, som gjort sig skyldig till ett allmänt brott, vilket endast förskylt böter, skall dömas till avsättning. »För sådan händelse vore i varje fall önskvärt, att domstolen finge möjlighet att skilja vederbörande från befattningen med rätt för honom att under vissa förutsättningar komma i åtnjutande av pension.»

Även Föreningen Sveriges häradshövdingar gav uttryck åt samma betänkligheter i sitt remissvar. Som praktiska domare ansåg de paragrafen bereda möjlighet till subjektivitet i alltför stor utsträckning: »Den uppställda förutsättningen att ämbetsmannen skulle ha visat sig vara ovärdig eller eljest uppenbarligen icke skickad att utöva tjänsten inrymde möjligheter till olika tolkningar alltefter tillfälliga skiftningar i åskådningssättet hos medborgarna.»

Att endast vid frihetsstraff avsättning bör förekomma ansåg också länsstyrelserna i Västmanlands och Kopparbergs län. Åt denna uppfattning gav även Landsorganisationen uttryck i sitt yttrande.

Man nödgas nog medge, att dessa tvivel på den nu gällande lagens rimlighet liksom dess utrymme för subjektivitet i vissa hänseenden bekräftats. Den bereder domstolarna svårigheter vid tillämpningen och kan lätteligen väcka allmänhetens misstro. Den kan också tillfoga den dömda ett straff, som inte på något sätt står i proportion till den begångna förseelsen utan för honom och andra kännes orättvist och inhumant.

På grund av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av strafflagens kap. 25 om ämbetsbrott med särskilt beaktande av vad i § 7 säges om möjlighet till avsättning vid annat än frihetsstraff.

Stockholm den 22 januari 1959

Bertil Mogård